

SZZ KPES/0Q3 Speciální pedagogika a psychologie

Tematické okruhy zkoušky jsou:

a. Speciálně pedagogická část

- 1. Raná péče jako sociální služba poskytovaná v rámci resortu MPSV, legislativní opora.** Význam a úkoly rané péče. Jednotlivé oblasti činností v rámci této sociální služby, její formy.
- 2. Vstup dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami, do systému škol a školských zařízení.** Základní legislativa, typy, význam a úloha školských poradenských zařízení, jejich standardní činnosti, personální vybavení a úkoly.
- 3. Druhy a typy škol pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).** Charakteristika dítěte se SVP, legislativní zakotvení, práva a možnosti při uplatňování podpurných opatření u dětí se SVP.
- 4. Možnosti, podmínky a formy inkluzivního předškolního vzdělávání dětí se SVP (speciálními vzdělávacími potřebami) v rámci hlavního vzdělávacího proudu ve spádových (kmenových) školách a ve školách samostatně zřízených pro děti se SVP (, podle §16, odst. 9 školského zákona.** Dětské skupiny a další formy institucionální péče o děti batolecího a předškolního věku. Specifika Školního vzdělávacího programu pro speciální předškolní vzdělávání (ŠVP-PV) a povinné speciální předškolní vzdělávání. Předměty speciálně pedagogické péče (se zaměřením na jednotlivé oblasti speciální pedagogiky), možnosti speciálně pedagogické intervence.
- 5. Možnosti, podmínky a formy inkluzivního školního vzdělávání dětí se SVP v rámci hlavního vzdělávacího proudu ve spádových (kmenových) školách a ve školách samostatně zřízených pro děti se SVP (podle §16, odst. 9 školského zákona).** Specifika Školního vzdělávacího programu pro speciální vzdělávání. Předměty speciálně pedagogické péče (se zaměřením na jednotlivé oblasti speciální pedagogiky), možnosti speciálně pedagogické intervence.
- 6. Začátek školní docházky – odklad školní docházky, přípravné ročníky, dopad předčasného vstupu do školní docházky na školní výkonnost dítěte, stimulační programy pro přípravu na školní docházku.**
- 7. Podpurná opatření – předměty speciálně pedagogické péče, pedagogická a speciálně pedagogická intervence, asistent pedagoga a jeho spolupráce se školním speciálním pedagogem, poradenská podpora.**
- 8. Individuální vzdělávací plán – struktura, význam jednotlivých částí, parametry kvalitně sestaveného plánu, podmínky jeho využití.**
- 9. Postavení, úloha a kompetence speciálního pedagoga v rámci multidisciplinárního týmu.** Osobnostní a odborné dispozice pro vzájemnou spolupráci v rámci víceoborového týmu.
- 10. Školní speciální pedagog – legislativní vymezení, náplň práce, pozice v pracovním týmu školy. Školní poradenské pracoviště.**
- 11. Domácí vzdělávání a alternativní školství v kontextu žáků se SVP.**
- 12. Pracovní uplatnění, možnosti podporovaného zaměstnání, podpora zaměstnanosti lidí s postižením**
- 13. Partnerství a rodičovství lidí s postižením.**

b. Psychologická část

- 1. Ontogenetická specifika prenatálního období** (početí až porod), novorozeneckého a kojeneckého období a batolecího a předškolního věku. Psychosociální a etické konsekvence se zaměřením na speciální pedagogiku.
- 2. Ontogenetická specifika školního věku.** Psychosociální konsekvence se zaměřením na speciální pedagogiku.
- 3. Charakteristika a specifika rodin pečujících o děti s postižením,** resp. se speciálními potřebami. Současná rodina, úloha rodičů, funkce rodiny, vztahy a role uvnitř rodiny, postavení a úloha sourozenců a prarodičů v rámci těchto rodin. Možnosti podpory rodin pečujících o děti se SVP.
- 4. Proces vyrovnávání se rodiny s narozením dítěte s postižením (ZP),** resp. se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a přijetí dítěte se závažným zdravotním postižením rodinou (coping). Psychosociální a etické aspekty. Kompetence a míra poskytnutých informací rodičům (zákonným zástupcům) dětí se závažným ZP.
- 5. Dospívání dítěte se speciálními potřebami.** Možné výchovné obtíže, volba vzdělávací dráhy, profesní volba.
- 6. Proces učení v kontextu speciálních potřeb** – determinanty učebního výkonu - (kognitivní, emoční, motivační), dopady postižení do kognitivního zpracování, možnosti kompenzace, rozvíjení metakognice a autoregulovaného učení.
- 7. Přístup učitele k žákovi** – komunikace, očekávání, hodnocení. Vliv učitele na školní výkon – co jej zprostředkuje, kde se může projevit – uveďte příklady ve vztahu k žákům se SVP (např. na příkladu kauzálních atribucí či typizování žáků).
- 8. Motivace a vůle ve škole, specifika u žáků se SVP,** naučená bezmocnost a naučený optimismus
- 9. Školní úspěšnost a škola jako zátěž** – protektivní a rizikové faktory školního úspěchu a selhávání – na straně žáka, rodiny a školy. Možnosti prevence.
- 10. Sociálně psychologické aspekty školní třídy,** klima třídy, práce se třídou se žákem se SVP. Příprava třídy na příchod žáka se závažnějšími SVP.
- 11. Děti s letální diagnózou.** Komunikace s dítětem a rodinou. Možnosti podpory, hospicová péče.

SZZ KPES/0Q4 Speciálněpedagogická diagnostika

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Vymezte předmět speciálně pedagogické diagnostiky.** Pojmenujte profesní kompetence speciálního pedagoga nutné pro realizaci diagnostického procesu, dejte do kontextu se standardy testování a etickými zásadami realizace diagnostického vyšetření.
- 2. Popište možnosti a varianty spolupráce školských pracovišť s dalšími pracovišti** ve školství, zdravotnictví či v oblasti sociální péče v různých fázích diagnostického procesu. Vnější zdroje diagnostiky – zdravotní dokumentace, zprávy dalších institucí, zprávy ze školy, rozbor školních dokumentů a výkonů.

3. **Vymezte varianty diagnostických vyšetření podle typů poradenských zařízení a podle účelu vyšetření.** Pojmenujte základní zásady a postupy při vyšetření. Popište možnosti diagnostického procesu jako základu navazujících intervencí a terapie (psychologické, speciálně pedagogické). Možnosti spolupráce s dalšími pomáhajícími profesemi.
4. **Pojmenujete základní okolnosti vyšetření,** popište proces formulování zakázky. Definujte náležitosti informovaného souhlasu zákonných zástupců. Popište průběh vyšetření, proces volby vlastního diagnostického postupu.
5. **Popište práci se základními diagnostickými zdroji** a uveďte základní postupy a jejich použití: anamnéza, pozorování, rozhovor, testování: psychologické testy a zkoušky, speciálně pedagogické testy a zkoušky (uveďte orientační přehled pro jednotlivé oblasti percepce), didaktické testy a zkoušky.
6. **Popište, jak probíhá závěrečná fáze diagnostického procesu:** vyhodnocení, analýza záznamů, interpretace, sdělení rodičům, formulace závěru, zpráva. Vymezte náležitosti kvalitní diagnostické zprávy.
7. **Uveďte speciálně pedagogické vyšetření do kontextu týmové diagnostiky** – spolupráce v rámci poradenského zařízení. Pojmenujte rizika a úskalí diagnostiky. Vymezte diagnostické procesy a jejich specifika a úskalí z hlediska jejich účelu a základního zaměření: diferenciální diagnostika, statická vs. dynamická diagnostika.
8. **Speciálně pedagogická diagnostika v předškolním věku:** vymezte diagnostické možnosti ve vztahu k vývojovým odchylkám a poruchám v předškolním věku. Popište proces posuzování školní zralosti a připravenosti. Pojmenujte další diagnostické zakázky typické pro předškolní období.
9. **Diagnostika v oblasti specifických poruch učení:** popište základní využívané nástroje a diagnostické postupy. Dejte do souvislosti s konceptem dílčích funkcí a diagnostikování jejich úrovně.
10. **Diagnostika postižení intelektu:** jaké jsou typy zakázek v rámci speciálně pedagogického vyšetření, zejména ve vztahu ke stupni postižení a věku klientů. uveďte vhodné nástroje pro diagnostiku a základní diagnostické otázky.
11. **Jedinci s poruchou autistického spektra:** jaké jsou typy zakázek v rámci speciálně pedagogického vyšetření. Pojmenujte dostupné diagnostické nástroje. Popište práci s Edukačně hodnotícím profilem.
12. **Diagnostika narušené komunikační schopnosti:** vymezte základní typy zakázek vzhledem k věku a typům vad řeči. Uveďte možnosti hodnocení v jednotlivých jazykových rovinách. Pojmenujte základní nástroje logopedického vyšetření, vyšetření vývoje řeči, slovníkové zkoušky a další standardní součásti vyšetření narušené komunikační schopnosti. Popište využití jednotlivých testových metod.
13. **Diagnostika postižení sluchu:** vymezte základní typy zakázek vzhledem k typu a stupni sluchového postižení. Popište diagnostické nástroje v oblasti sluchového postižení: nástroje bez nutnosti modifikovat zadávání (neverbální), dílčí modifikace v zadávání (např. vývojové škály, testy schopností, testy osobnosti), speciální diagnostické nástroje vytvořené pro sluchově postižené.
14. **Diagnostika postižení hybnosti:** vymezte základní typy zakázek vzhledem k typu a stupni postižení. Pojmenujte jednotlivé oblasti motoriky, které vyšetřujeme. Pojmenujte faktory psychomotorického vývoje – směry, podmínky a jednotlivé stránky (aspekty) psychomotorického vývoje, jejich sledování a hodnocení. Uveďte základní diagnostické nástroje a možnosti jejich využití.

- 15. Diagnostika postižení zraku:** vymezte základní typy zakázek vzhledem k typu a stupni postižení. Popište dostupné úprava stávajících diagnostických nástrojů a speciální diagnostické nástroje pro zrakově postižené.

SZZ KPES/0Q5 Poradenství a intervence ve speciální pedagogice

Tematické okruhy zkoušky jsou:

- 1. Definujte pojmy intervence a poradenství.** Vymezte poradenský vztah. Definujte na obecně rovině základní účel a zaměření poradenského procesu. Ilustrujte na příkladech ze speciálně pedagogické praxe.
- 2. Vyjmenujte základní aktéry poradenského vztahu.** Popište jejich vzájemné vztahy a jejich vnitřní dynamiku. Uveďte, jakým způsobem s ní poradce pracuje a jak ji může měnit.
- 3. Komunikace v poradenském vztahu:** vymezte pojmy verbální a neverbální komunikace, strukturovaná komunikace. Přízpůsobení komunikačních prostředků situaci klienta (uveďte příklady z různých oblastí speciálně pedagogické praxe). Pojmenujte principy aktivního naslouchání.
- 4. Úvodní fáze poradenského procesu:** popište jednotlivé fáze procesu, od úvodního vzájemného poznávání klienta poradcem a poradce klientem; mapování zdrojů klienta, formulace cíle intervenčního procesu.
- 5. Průběh poradenské práce:** popište možnosti, jak stanovit individuální délku poradenského procesu; závěr a vyhodnocení účinnosti poradenské intervence s případnými kontrolami.
- 6. Popište proces formulace Doporučení podpůrných opatření** na základě diagnostické zprávy. Uveďte kritéria kvalitně zpracovaného doporučení.
- 7. Včasná intervence (podpora) realizovaná v rámci resortu MŠMT,** legislativní opora. Význam a úkoly včasné intervence. Vybavení, role a kompetence ŠPZ pro tuto oblast odborné činnosti (důraz na poradenskou, výchovnou, vzdělávací a aktivizační činnost).
- 8. Koordinovaná podpora v duchu uceleného systému rehabilitace (USR).** Struktura a vzájemná kooperace v rámci multidisciplinárního týmu. Kruhová podpora, respektování principů humanistické psychologie a holistického pojetí osobnosti člověka. Léčebné, sociální a pedagogické prostředky koordinované podpory. Rehabilitace jako pedagogický jev a proces významně ovlivňující vývoj dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami.
- 9. Uveďte intervenční a stimulační programy vhodné pro využití v předškolním věku** a z různých oblastí podpory.
- 10. Uveďte intervenční programy a stimulační programy vhodné pro využití ve školním věku.**

- 11. Popište různé formy poradenské práce:** Individuální a skupinová intervence. Pravidla práce se skupinou, intervence do malé sociální skupiny. Práce s rodinou jako součást poradenského procesu.
- 12. Význam prevence v poradenské praxi.** Popište jednotlivé typy a zaměření preventivních aktivit realizovaných v poradenské praxi.
- 13. Etický kodex poradenského pracovníka:** uveďte základní etické limity poradenské práce. Jaké jsou možnosti rozvíjení odborných kompetencí poradenských pracovníků? Využití supervize.
- 14. Uveďte možnosti hodnocení kvality** a průběhu poradenského procesu. Nástroje škálování a další možnosti hodnocení průběhu ze strany klienta.
- 15. Spolupráce poradenského pracovníka se školou, rodinou a jinými institucemi (OSPOD, policie, mediační a probační služba, neziskové organizace).**
- 16. Poradenství a intervence u jedinců s postižením zraku:** Podoba speciálně pedagogické intervence. Podpora v oblasti rozvoje specifických kompetencí dětí/žáků/studentů se ZP. Podpůrná opatření (stupně a typy PO) v kontextu stupně závažnosti postižení.
- 17. Poradenství a intervence u jedinců s poruchami chování.** Specifika etopedického procesu. Možnosti intervence u jedinců s extrémními poruchami chování. Práce s žákem s poruchami chování v třídním kolektivu.
- 18. Poradenství a intervence u jedinců s postižením hybnosti.** Podoba speciálně pedagogické intervence. Podpora v oblasti rozvoje specifických kompetencí dětí/žáků/studentů se ZP. Podpůrná opatření (stupně a typy PO) v kontextu stupně závažnosti postižení.
- 19. Poradenství a intervence u jedinců s postižením intelektu.** Podoba speciálně pedagogické intervence. Podpora v oblasti rozvoje specifických kompetencí dětí/žáků/studentů se ZP. Podpůrná opatření (stupně a typy PO) v kontextu stupně závažnosti postižení.
- 20. Poradenství a intervence u jedinců s narušenou komunikační schopností.** Podoba speciálně pedagogické intervence. Podpora v oblasti rozvoje specifických kompetencí dětí/žáků/studentů se ZP. Podpůrná opatření (stupně a typy PO) v kontextu stupně závažnosti postižení.
- 21. Poradenství a intervence u jedinců s postižením sluchu.** Podoba speciálně pedagogické intervence. Podpora v oblasti rozvoje specifických kompetencí dětí/žáků/studentů se ZP. Podpůrná opatření (stupně a typy PO) v kontextu stupně závažnosti postižení.
- 22. Poradenství a intervence u jedinců s parciálními poruchami.** Intervenční a reedukační programy pro žáky se specifickými poruchami učení. Podpůrná opatření využívaná při vzdělávání žáků s poruchami učení.
- 23. Spolupráce poradenského pracovníka se školou – odborná podpora pro školu.** Spolupráce s učitelem, podpora práce asistentů pedagoga.
- 24. Spolupráce poradenského pracovníka s rodinou a jinými institucemi (OSPOD, policie, mediační a probační služba, neziskové organizace).**